

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/117/2022
Identifikačné číslo spisu: 8020200485
Dátum vydania rozhodnutia: 29. marca 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Michal Matulník
Funkcia: predseda senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:8020200485.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcov: 1. T. U., bytom R. XX/XX, XX-XXX I., L. G., 2. T. Z., bytom W. XX, XX XXX W., L. G. (predtým podnikajúca pod obchodným menom T. Z. - Y., N.: XX XXX XXX) právne zastúpená JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou so sídlom v Žiline, Kuzmányho 18, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovanej č. 43100-2/2020-BA zo dňa 20. mája 2020, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4Sa/24/2020-38 zo dňa 25. mája 2022, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 4Sa/24/2020-38 zo dňa 25. mája 2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 25. mája 2022, č. k. 4Sa/24/2020-38, postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) vo vzťahu k žalobcovi 1 zrušil správnu žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej z 20. mája 2020, číslo: 43100-2/2020-BA (ďalej len „druhostupňové rozhodnutie“), ktorým žalovaná postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) v celom rozsahu zamietla žalobcom 1 a žalobcom 2 podané odvolanie a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne pobočka Svidník (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) zo dňa 23. januára 2020, číslo: 1532-17/2020-SK (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Vo vzťahu k žalobcovi 2 krajský súd správnu žalobu odmietol. Prvostupňovým rozhodnutím prvostupňový správny orgán rozhodol, že „Pani T. U., nar. XX.XX.XXXX, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa T. Z. - Y. uplynutím dňa 07.08.2013 podľa slovenskej legislatívy“.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal (i) v intenciách § 2, § 23 ods. 2, § 177 ods. 1, § 178 ods. 1, § 199 ods. 1 písm. a), § 137 ods. 4 a § 97 a § 98 ods. 1 písm. e) SSP (osobitne vo vzťahu k odmietnutiu správnej žaloby žalobcu 2); (ii) v intenciách článku 2 ods. 1, článku 11 ods. 3 písm. a), článku 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Základné nariadenie“), článku 16 ods. 1 až 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Vykonávacie nariadenie“) a (iii) v intenciách § 120 ods. 4 a 5 zákona č. 461/2003 Z. z., ako aj postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o dôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd, po tom, ako dôsledne zhrnul obsah a zdôvodnenie prvostupňového a druhostupňového rozhodnutia, ako aj argumentáciu žalobcov obsiahnutú v správnej žalobe a vyjadrenie žalovanej k nej a po tom, ako zosumarioval ním aplikované ustanovenia Správneho súdneho poriadku (vo vzťahu k posúdeniu otázky nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu 2), Základného nariadenia, Vykonávacieho nariadenia a zákona č. 461/2003 Z. z., podstatu svojho rozhodnutia (vo vzťahu k žalobcovi 1, z ktorých dôvodov druhostupňové rozhodnutie žalovanej zrušil) zhutnil do bodov 58 až 65 kasačnou sťažnosťou napadnutého rozsudku. Odvolávajúc sa na (a citujúc) rozhodnutie Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako aj na ďalšiu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 9Sžso/63/2015) uzavrel, že „... poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia bola oprávnená určiť uplatniteľnú legislatívu v preskúmanom prípade, čo aj vykonala, a to listom zo dňa 09.12.2013, pričom toto predbežné určenie nebolo druhou stranou namietané. ... Keďže došlo k právoplatnému určeniu legislatívy Poľskej republiky (čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia) bola žalovaná povinná zastaviť konanie pre neodstrániteľnú prekážku, ktorou je nedostatok právomoci vo veci konať. Použitie zákona o sociálnom poistení je v danej veci vylúčené, ale žalovaná má povinnosť procesne postupovať podľa § 30 ods. 1 písm. e) Správneho poriadku ak zistí, že nie je správnym orgánom príslušným na konanie a vec nemožno postúpiť príslušnému orgánu.“ Inými slovami, krajský súd uzavrel, že nakoľko na základe oznámenia príslušnej inštitúcie sociálneho poistenia v Poľskej republike (v prejednávanej veci ZUS v Lubline) došlo v súlade s Koordinačným nariadením a Vykonávacím nariadením k určeniu uplatniteľnej poľskej legislatívy, prvostupňový správny orgán ani žalovaná už (odkedy bola takto určená uplatniteľná poľská legislatíva) nemohli vôbec konať vo veci sociálneho poistenia.

4. S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti krajský súd podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil vo vzťahu k žalobcovi 1 druhostupňové rozhodnutie a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

5. O trovách konania vo vzťahu k žalobcovi 1 krajský súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal úplnú náhradu trov konania. Krajský súd odmietol správnu žalobu vo vzťahu k žalobcovi 2, preto mu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

II.

6. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

7. Namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

8. V súvislosti so záverom krajského súdu, že z dôvodu určenia poľskej legislatívy nebola žalovaná oprávnená vo veci sociálneho poistenia vôbec konať v podstatnom dôvodila, že „Je síce pravdou, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo v súlade s koordinačnými nariadeniami EÚ určené, že zamestnanec od 8. augusta 2013 podlieha právnym predpisom Poľskej republiky, avšak rozhodnutie o zániku poistenia uplynutím dňa 7. augusta 2013, sa týkalo obdobia, kedy zamestnanec ešte podliehal právnym predpisom Slovenskej republiky, pričom skutočnosť, že zamestnanec 1. júna 2012 do 7. augusta 2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky, určila

poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ako inštitúcia štátu bydliska v súlade s koordinačnými nariadeniami."

9. Žalovaná taktiež poukázala na najnovšiu judikatúru Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (rozsudky sp. zn. 7Ssk/94/2021 z 23. februára 2022, sp. zn. 7Ssk/37/2022 z 27. apríla 2022 a sp. zn. 6Ssk/63/2021 z 27. apríla 2022).

10. Záverom navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

III.

11. Žalobcovia sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadrili.

IV.

12. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť.

13. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd vo vzťahu k žalobcovi 1 zrušil žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej, ktorým žalovaná postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v celom rozsahu zamietla žalobcami podané odvolanie a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým prvostupňový správny orgán rozhodol, že žalobcovi 1 zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa T. Z. - Y. uplynutím dňa 7. augusta 2013 podľa slovenskej legislatívy. Vo vzťahu k žalobcovi 2 krajský súd správnu žalobu odmietol.

14. Podľa čl. 1 písm. j) Základného nariadenia "bydlisko" znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

15. Podľa čl. 1 písm. p) Základného nariadenia na účely tohto nariadenia "inštitúcia" znamená v súvislosti s každým jednotlivým členským štátom úrad alebo úrad zodpovedný za uplatňovanie všetkých alebo niektorých právnych predpisov.

16. Podľa čl. 2 ods. 1 Základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

17. Podľa čl. 11 ods. 1 Základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

18. Podľa čl. 13 ods. 3 Základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

19. Podľa čl. 16 ods. 1 Vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

20. Podľa čl. 16 ods. 2 Vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na

článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

21. Podľa čl. 16 ods. 3 Vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

22. Podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 461/2003 Z. z. do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

23. Slovenská republika vstupom do Európskej únie ako nový členský štát Európskej únie Zmluvou o pristúpení preniesla svoje právomoci na Európsku úniu v určenej miere a svojím vstupom do Európskeho spoločenstva sa zaviazala k uplatňovaniu právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie. Právne záväznými aktami na úseku sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie (teda aj pre Slovenskú republiku) sú Základné nariadenie a Vykonávacie nariadenie. Európsky parlament a Rada prijali Základné nariadenie so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy.

24. Základné nariadenie v II. hlave ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch. V článku 11 ods. 1 uvedeného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje všeobecné pravidlo zakotvené v preambule tohto nariadenia, že osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu; tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou. V čl. 11 ods. 3 písm. a) uvedeného nariadenia európsky zákonodarca stanovil, že s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu. Pokiaľ fyzická osoba vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, určí sa príslušnosť právneho predpisu členského štátu EÚ podľa právnej úpravy ustanovenej v čl. 13 ods.3 základného nariadenia, v zmysle ktorého osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1 čl. 13.

25. Postup uplatňovania článku 13 základného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje v čl. 16 Vykonávacieho nariadenia.

26. Kasačný súd sa nestotožnil s kategorickým, avšak relevantnou argumentáciou nepodporeným a z aplikovateľnej (vyššie citovanej) legislatívy nevyplývajúcim záverom správneho súdu, že „Keďže došlo k právoplatnému určeniu legislatívy Poľskej republiky (čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia) bola žalovaná povinná zastaviť konanie pre neodstrániteľnú prekážku, ktorou je nedostatok právomoci vo veci konať.“, čo má za následok nezrozumiteľnosť samotného rozhodnutia.

27. V danom prípade bolo nesporné, že žalobca 1 má bydlisko na území Poľskej republiky, preto na určovanie uplatniteľnej legislatívy je v zmysle čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia príslušný poľský ZUS. Ten oznámením zo dňa 9. decembra 2013 adresovaným žalobcovi 1 a doručovaným žalovanej, žalobcovi 1 oznámil, že od 8. augusta 2013 podlieha poľským právnym predpisom podľa čl. 11 ods. 3 písm. a) Základného nariadenia. Uvedené žalovaná nenamietala a tým sa určenie uplatniteľnej poľskej legislatívy v súlade s čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia stalo definitívnym.

28. Medzi účastníkmi zostal sporný dátum zániku povinných poistení na území Slovenskej republiky. Čo sa týka samotného určenia dňa zániku poistenia, správne bol žalovanou určený na deň 7. augusta 2013, pretože žalovaná vychádzala z určenia uplatniteľnej legislatívy, ako vyplývalo z oznámenia ZUS (táto skutočnosť je ostatne súladná aj so závermi krajského súdu). Kasačný súd však v súlade s názorom žalovanej uvádza, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo v súlade s koordinačnými nariadeniami určené, že žalobca podlieha právnym predpisom Poľskej republiky, avšak rozhodnutie o zániku povinných poistení podľa slovenskej legislatívy sa týkalo obdobia, kedy zamestnanec podliehal právnym predpisom Slovenskej republiky, t. j. obdobia pred dátumom 8. augusta 2013, ktorý deň bol prvým dňom určenia poľskej legislatívy. Podľa názoru kasačného súdu bola preto žalovaná oprávnená vydať napadnuté rozhodnutie. Pri zaujatí opačného názoru by napríklad nebolo možné zo strany žalovanej v čase, kedy by osoba podliehala právnym predpisom iného členského štátu, predpisovať poistné za obdobie, v ktorom osoba preukázateľne podliehala slovenskej legislatíve a mala konkrétne povinnosti vyplývajúce z vnútroštátnej právnej úpravy sociálneho poistenia, čo zrejme nebol zámer citovaných nariadení.

29. Vzhľadom na zistenú dôvodnosť kasačnej sťažnosti žalovanej, keď v ďalšom konaní bude potrebné správnu žalobu zamietnuť, kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil na nové konanie podľa § 462 ods. 1 SSP.

30. O trovách kasačného konania rozhodne krajský súd podľa § 467 ods. 3 SSP.

31. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.